

Üreticilerin Sulama Öncesi Bilgilerinin Tarımsal Yayım Açısından Değerlendirilmesi: Suruç Ovası Örneği[&]

Fatma ÖCAL KARA^{1*}, Turan BİNİCİ²

¹Harran Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, Şanlıurfa

²Harran Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, Şanlıurfa

*Sorumlu Yazar: focal@harran.edu.tr

Geliş Tarihi: 31.12.2020 Düzeltme Geliş Tarihi: 07.05.2021 Kabul Tarihi: 01.07.2021

Öz

Bu çalışmada, sulamaya açılacak Suruç Ovası'nda, durum değerlendirmesi yaparak tarımsal, çevresel, toplumsal-kültürel yapıya ilişkin sorunları ortaya koymak, tarımsal yayım açısından çıkarımlarda bulunarak çözüm önerileri gerçekleştirmek amaçlanmıştır. Şanlıurfa İli'ne bağlı Suruç İlçesi'nden 96 üretici araştırma kapsamına alınmış, 24 köyde yüz yüze anket yapılmıştır. Ayrıca, nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan görüşme tekniği çalışmada kullanılmıştır. Çiftçilerin ana bilgi kaynakları arasında, birinci sırada ilaç satıcıları, ikinci sırada kamu yayımı, üçüncü sırada çevresi, dördüncü sırada danışmanlık şirketleri yer almaktadır. Ovada sulamanın başlamasıyla her alanda bir değişim gerçekleşebilecektir. Bu değişimlerin tarımsal, ekonomik, toplumsal, kültürel, çevresel alanlarda olması beklenebilir. En çok ekonomik yaşamda beklenen değişim, sosyo-kültürel alanda da büyük bir değişime neden olabilir. Kısaca sulama, ovada yeni bir toplumsal değişim süreci başlatacağından, sulama sonrası yapılacak durum değerlendirmelerinde disiplinler arası çalışma gereği ortaya çıkmaktadır. Ayrıca araştırmada, eşgüdüm ve tarımsal yayım için öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Suruç Ovası Sulama Projesi, Tarımsal Yayım, Sulu tarım

Evaluation Producers Knowledge Of Irrigation In Terms Of Agricultural Extension: Case Of Suruc Plain

Abstract

In this study, it was aimed to reveal the problems related to agriculture, environment, socio-cultural structure by carrying out the situation assessment in Suruç Plain to be opened for irrigation and to find solution suggestions in terms of agricultural publication. 96 farmers from Suruç District of Şanlıurfa Province were included in the survey and a face-to-face interviews were conducted in 24 villages. In addition, the interview technique, which is often used in qualitative research, was used in the study. The main sources of information for farmers; pesticide sellers, state based extension services, rural community and consultancy companies. A change in each area will be possible at the beginning of the irrigation. These changes can be expected to be in agricultural, economic, social, cultural, environmental areas. The expected change in the most economical life can make a big change in the socio-cultural field. In short, a new social change process will start in irrigation on the plain, and the need for interdisciplinary work in post irrigation research. In the research, recommendations for coordination and agricultural extension were also developed.

Key words: Suruc Plain Irrigation Project, Agricultural Extension, Irrigated Agriculture

Giriş

Suyun birinci önemi, canlılığın sürdürülebilmesi için zorunlu bir gereksinim olması ikinci önemi ise, beslenme ihtiyacımız için yapılan tarımın önemli bir girdisi niteliğini taşımasıdır. Toplumun giderek besin gereksiniminin artması, suyun etkili kullanımıyla ilişkilidir. Yaşanan küresel iklim değişimi ve bilinçsiz su kullanımı su kaynaklarının giderek azalmasına neden olmuş, suyun önemi dünyada giderek artmaya başlamış ve toplumlar suyun akılcı kullanılması gerektiği konusunda hemfikir olmuşlardır. Literatürde tüm görüşlerin odak noktası, suyun yaşamsal, ekonomik ve toplumsal açıdan ne kadar önemli olduğu konusundadır. Kısaca su, toplumsal bir varlıktır. Yapılan tüm eylemler insanlar için yapılmaktadır ve beraberinde toplumsal değişimi de ortaya çıkarmaktadır. Su, gerçek toplumsal bağların özüdür ve bu öz ne kadar sınırlanırsa bağlar da o kadar sıkılaşır (Robert, 2003).

Bu çalışmada da, suyun kullanıcısı “**insan ögesi**”, toplumsal boyut ve tarımsal yayım kapsamında ele alınacaktır. Çünkü yapılan tüm çalışmalar, insan için ve yine insanlar tarafından yapılmaktadır. Bu nedenle üretici insanı etkileyen toplumsal, ekonomik, tarımsal, ekinsel (kültürel), örgütsel tüm özellikler çalışmada tarımsal yayım açısından ele alınmıştır. Tarımsal yayımda temel öge, doğa ile savaşarak ondan ekonomik fayda sağlayan, toplum içinde yaşamını devam ettiren ve toplumsal bir varlık olan insandır.

GAP kapsamında planlanan Suruç Ovası Sulama Projesi, su kaynaklarının daha ekonomik kullanılabilmesi amacıyla hazırlanan bir projedir. Projenin en önemli özelliği, Türkiye'nin en büyük, dünyanın 5. büyük sulama tüneli olan Suruç Tüneli'ne sahip olmasıdır. Atatürk Barajı'ndan

alınan sularla brüt 94.814 ha alan sulanabilecektir. Suruç Sulama Projesi'ni, Harran Ovası Projesi'nden farklı kılan özellik, üreticilerin basınçlı sistemler ile üretim yapılmasına uygun olarak planlanmasıdır. Harran Ovası'nda karşılaşılan tuzlanma sorunu, Suruç Projesi'nin hazırlanmasında ana örnek olmuştur. Araştırmanın ana amacı, sulamaya açılan Suruç Ovası'nda sulama öncesi tarımsal, çevresel, toplumsal- kültürel yapıya ilişkin tarımsal yayım açısından durum değerlendirmesi yaparak çözüm önerileri geliştirmektir.

Materyal ve Metot

Çalışmanın ana materyalini Suruç üreticileri ile 2016 yılında yüz yüze yapılan anket çalışması oluşturmuştur. Bireysel görüşme tekniğiyle de Suruç halkı, kamu ve özel sektör kuruluşları, üretici örgütlerinden elde edilen notlar ve gözlemler değerlendirilmiştir. İkincil verileri ise, araştırma konusu ile bağlantılı araştırmalar oluşturmaktadır. Kente uzaklık ve yakınlık, arazinin kuru ya da sulu olması, nüfusu, göz önünde bulundurularak gayeli örnekleme ile köyler seçilmiştir. Anket yapılacak çiftçi sayısı, basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile tespit edilmiştir. Bu çalışmada; \pm %10'luk örnekleme hatası dikkate alındığında, %95 güven aralığında, 22 030 kişi evren sayısında; örneklem büyüklüğü 96 kişi olarak hesaplanmıştır.

$$n = \frac{(22030) \cdot (1.96)^2 \cdot (0.5) \cdot (0.5)}{(0.1)^2 \cdot (22030 - 1) + (1.96)^2 \cdot (0.5) \cdot (0.5)} = 95.6$$

Bulgular ve Tartışma

Üreticilerin demografik özellikleri incelendiğinde (Çizelge 1) ortalama yaşın 46 olduğu görülmektedir.

Çizelge 1. Demografik ve işletmeye ait özellikler

		Sayı	%			Sayı	%
Yaş	21-40	32	33.3	Arazi durumu	Mülk	78	81.2
	41-50	25	26.0		Kira	6	6.3
	51-+	39	40.7		Ortak	5	5.2
	Ortalama yaş 46.10				Yok	7	7.3
Medeni durum	Evli	87	90.6	Arazi miktarı (da)	Yok	7	7.3
	Bekar	9	9.4		0-50	45	46.9
Öğrenim durumu	Okur-yazar değil	3	3.1		51-100	18	18.7
	Okur - yazar	10	10.4		101- +	26	27.1
	İlkokul	41	42.7	Hayvancılık	Ticari	24	25.0
	Ortaokul	17	17.7		Aile içi	27	28.1
	Lise	23	24.0		Yok	45	46.9
	Üniversite	2	2.1				
Toplam		96	100.0	Toplam		96	100.0

Üreticilerin %40.7'si 51 yaşın üzerindedir. Köylerde oturanlar genellikle 35 yaş ve üzeri üreticilerdir. Üreticilerin %42.7 ilkokul mezunu olup, okuryazar olmayanlar oldukça azdır (%3.1). Hanede ortalama birey sayısı 6.69 dur. Mülkiyet durumu incelendiğinde, üreticilerin arazisinin %81.2'sinin mülk, %6.3'ünün kira ve %5.2'sinin ortak olduğu görülmektedir. Ortakçılık ilişkileri geleneksel ürün tarımı yapıldığından henüz yaygın değildir ancak gelecekte artacağı dile getirilmiştir. Ortalama arazi büyüklüğü 90.90 dekadır. Üreticilerin %46.9'unun arazisi 50 dekarın altındadır. Büyük toprak sahiplerinin kırsal alanda oturmadığı, kentsel alanda ikamet ettikleri, tarım

dışı gelir getirici diğer sektörlerde çalıştıkları gözlenmiştir.

Su kaynaklarının sınırlı olması, hayvansal üretim üzerinde de etkilerini göstermektedir. Üreticilerin %46.9'u hayvancılık ile uğraşmamaktadır. Hayvancılıkla uğraşanların %47'si aile içi, %53'ü ticari anlamda yapmaktadır. Tarımsal üretime elverişli olmayan alanlarda hayvancılık daha fazla yapılmaktadır. İkamete göre hayvancılık faaliyetlerine bakıldığında; kırsalda oturanların %43.6'sı, kentte oturanların ise %51.4'ü hayvancılık yapmamaktadır. Kırsalda ikamet edenlerin %40'ı aile içi, %16.4'ü ticari anlamda hayvancılık faaliyetlerini yürütmektedir (Çizelge 2).

Çizelge 2. İkamet yerine göre üreticilerin hayvancılık faaliyetleri (%)

Hayvancılık yapma durumu	İkamet Yeri			Ki-Kare (P değeri)
	Kırsal	Kent	Toplam	
Ticari	16.4	36.4	25.0	
Aile içi	40.0	12.2	28.1	10.587
Yapmıyor	43.6	51.4	46.9	(0.005)
Toplam	100.0	100.0	100.0	

*Anlamlılık düzeyi %5 (0.05)

İkamet yerine göre hayvancılık faaliyetlerine yürütme durumunun farklılığının istatistiki açıdan anlamlılığını ölçmek amacıyla uygulanan Ki kare testine göre, ticari anlamda hayvancılık faaliyetlerini yürütenler kentte, aile içi hayvancılık faaliyetini yürütenler kırsal alanda daha

fazla ikamet etmektedir ($p < 0.05$). Üreticiler, ağırlıklı olarak tarımsal faaliyetlerden elde edilen gelire bağlı olarak yaşamlarını sürdürmektedir. Ancak, su sıkıntısı nedeniyle elde edilen gelirin düşük olması, çocukların eğitimi vb nedenler, ek iş yapmasına neden olmuştur.

Çizelge 3. Tarım dışı gelir ve gelirin yeterliliğini değerlendirme

	Yanıtlar	Sayı	%
İşletme dışı gelir	Yok	48	50.0
	Memur	18	18.8
	Serbest	17	17.7
	İşçi	13	13.5
Geliri yeterli bulma durumu	Gelirim yeterli	16	16.7
	Gelirim yetersiz	79	82.3
	Yanıtız	1	1.0
Toplam		96	100

Tarımsal üretimin dışında geliri olan üreticilerin sayısı %50 dir. Bunların % 18.8'ini memurlar (Köy muhtarları da dahil) oluşturmaktadır. Diğer üreticiler ise ya serbest (%17.7), ya da işçi olarak (%13.5) çalışmaktadır. Yerleşim yerine göre ek iş yapma durumu incelendiğinde, Şanlıurfa ve Suruç kent merkezinde oturan üreticilerin %63.4'ü ek iş yaparken, kırsalda

oturanların %60.0'ı ek iş yapmamaktadır (Çizelge 4). İkamet yerine göre ek iş yapma durumu farklılığının istatistiki açıdan anlamlılığını ölçmek amacıyla uygulanan Ki kare testi sonucuna göre, ikamet yerine göre üreticilerin ek iş yapma durumları farklı olup bu farklılık istatistiki açıdan anlamlıdır ($p < 0.05$).

Çizelge 4. İkamet yerine göre üreticilerin ek iş yapma durumları (%)

Ek iş yapma durumu	İkamet Yeri			Ki-Kare (P değeri)
	Kırsal	Kent	Toplam	
Yapmıyor	60.0	36.6	50.0	5.151 (0.019)
Yapıyor	40.0	63.4	50.0	
Toplam	100.0	100.0	100.0	

*Anlamlılık düzeyi %5 (0.05)

Toplumsal-Kültürel Yapıya İlişkin Bulgular

Birçok köyde yer altı suyunun giderek azalması kırsal halkın ilçe ya da il merkezine zorunlu olarak göçe itmiştir. Üreticilerin %57.3'ü köyde oturduklarını belirtirken, %30.2'si ilçede ve %12.5'i ise ilde oturmaktadır (Çizelge 5). Büyük toprak sahiplerinin pek fazla kırsal alanda oturmadığı, kentsel alanda ikamet ettikleri tarım dışı gelir getirici diğer sektörlerde çalıştıkları gözlenmiştir. Köyde oturmayanlar gerekçe olarak

su kaynaklarının olmayışını ve eğitim olanaklarının yetersiz oluşunu göstermiş, ilçe ve il merkezinde kendilerine bir düzen kurmuşlardır. Suruç İlçe Merkezi'nde ikamet eden üreticilerin ortalama arazi varlıkları düşük olup 60.72 dekadır. Ortalama arazi varlığı en yüksek olan grup Şanlıurfa il merkezinde ikamet etmekte olup bu grubun ortalama arazi varlığı 166.08 dekadır.

Çizelge 5. İkamet edilen yere göre ortalama arazi varlığı

İkamet ettiği yer	Ortalama arazi varlığı (dekar)	Kişi sayısı	%
Köy	90.40	55	57.3
Suruç	60.72	29	30.2
Şanlıurfa	166.08	12	12.5
Ortalama	90.90		
Toplam		96	100.0

Üreticilerin ikamet yerlerine göre ortalama arazi varlıklarının istatistiki açıdan anlamlılığını ölçmek amacıyla Kruskal Wallis analizi yapılmıştır. Bağımsız değişken olan "ikamet ettiği yer" dikkate alınarak yapılan istatistiki anlamda farklılık analiz sonucuna

göre; %5 önem seviyesinde ($p < 0.05$) ikamet yerine göre üreticilerin ortalama arazi varlıkları değeri farklıdır ve bu durum istatistiki açıdan anlamlıdır (Çizelge 6).

Çizelge 6. İkamet edilen yere göre ortalama arazi varlığı farklılığının istatistiki anlamlılığı

	Gruplar	N	Sıra ortalaması	Ki kare ^{a, b}	df	p
İkamet ettiği yer	Köy	55	50.91	6.357	2	0.042
	Suruç	29	38.78			
	Şanlıurfa	12	60.96			

a. Kruskal Wallis Testi
b. Gruplama değişkeni: İkamet ettiği yer

Kruskal Wallis testi sonucuna göre, ikamet yerine göre grupların ortalama arazi varlıklarının istatistiki açıdan anlamlılığı ispatlansa da bu farklılığın hangi gruptan kaynaklandığının tespiti için Mann

Whitney U testi uygulanmıştır. Test sonucuna göre gruplar arasındaki istatistiki anlamlı farklılık Suruç ve Şanlıurfa grupları arasında olduğu tespit edilmiştir (Çizelge 7).

Çizelge 7. Gruplar arası ortalama arazi varlığı farklılığının kaynağının analizi

Gruplar	N	Sıra ort.	Test İstatistiği				
			Mann-Whitney U	Wilcoxon W	Z	p	
İkamet ettiği yer	Suruç	29	18.17	92.000	527.000	-2.358	0.018 ^{a, b}
	Şanlıurfa	12	27.83				

a. Gruplama değişkeni: İkamet ettiği yer
b. İlişkiler için düzeltilmemiş

Üreticilerin suyun olmaması nedeniyle farklı yerlerde, farklı işlerde çalışmak zorunda kalmaları çevrede onların girişimci olarak görülmesine neden olmuştur. Başka illerde tarımsal üretim faaliyetinde bulunmanın birey üzerinde birçok alanda olumlu etki yaptığı söylenebilir. Aktaş ve ark., (2005), mevsimlik işçi olarak çalışmanın, orada gördükleri tarımsal yöntemlerin yeniliklerin benimsenmesini olumlu etkilediğini, bu durumun toplumsal

evrimleşmeye de katkı sağladığını tespit etmişlerdir.

Tarımsal Üretim

Üreticilerin %30.2'sinin köyleri dışında tarımsal üretim yapmıştır (Çizelge 8). Bu durum, üreticinin ek iş yapma durumuyla karşılaştırıldığında, köy dışında daha önceleri tarımsal üretim yapmış olan 29 üreticinin %93.1'inin bir ek iş yaptığı görülmektedir.

Çizelge 8. Ek iş yapma durumlarına göre köy dışı tarımsal üretim (%)

	Köy dışı üretim durumu		
	Yapıyor	Yapmıyor	Toplam
Ek iş yapmıyor	6.9	68.7	50.0
Ek iş yapıyor	93.1	31.3	50.0
Toplam	100.0	100.0	100.0

Ovada gerek üreticilerle, gerek kamu kuruluşları, gerekse özel işletmelerde yapılan sözlü görüşmelerde, Harran ve Akçakale üreticisini pamukla tanıştıranların Suruç üreticisi olduğu dile getirilmiştir. Önceleri buralarda pamuk ekimini öğreten, çalışan Suruç halkı, zaman içerisinde yarıcılık yapmış, daha sonraları bu toprakları satın almışlardır. Yine yapılan sözlü görüşmelerde Şanlıurfa Organize Sanayi Bölgesi'nde birçok girişimcinin Suruç'lu ve müteşebbis ruhun temsilcileri olduğunu belirtmişlerdir. İkbal (2009) kitabında konuyla ilgili şu tespiti yapmıştır: “O dönemlerde yöremizde pamukçuluk tek Suruç'ta yapılırdı, Suriye'den getirilen Hollanda su motorlarıyla yer altı kuyularından helezon dediğimiz mekanizma ile tarlalar sulanırdı. Suruçlar arazilerinin az olması ve suların çekilmesi ile Harran'dan İğdır'a ve Kazakistan'dan Sudan'a kadar pamuk ekmeye gitmişlerdir. Yine, bu

yörelere çiftçiler yer altı kuyularını kendi sermayesi ile kazarak su çıkarmış ve ilgili tarlayı 5-7 yıl arasında işleyerek daha sonra tarla ve kuyuyu sahibine bedelsiz bırakarak “yap işlet devret modelini” 40 yıl önce uygulamışlardır. Suruç insanı, Suruç'un Şanlıurfa'nın batıya açılan kapısı olması ve daha önceki “sınır ticareti” deyiminden hareketle müteşebbis ve ticari konularda cesurdurlar.”

Genel tarımsal sorunlar

Ovadaki genel tarımsal sorunlar incelendiğinde (Çizelge 9), üreticiler en önemli sorunu su yetersizliği olarak değerlendirmiştir. Bu, beklenen bir durumdur. İkinci sırada ise, tarım alet makine yetersizliği gelmektedir. Sulu tarımla beraber tarım alet makinelerine gereksinim doğrudan artacaktır. Diğer sorun toprak yetersizliğidir. Ancak sulamayla beraber üreticinin arazisi yetersiz olsa bile, kira ya da ortakçılık yoluyla tarımsal gelirini artırabileceği söylenebilir.

Çizelge 9. En önemli sorunları öncelikli değerlendirme

Sorunlar*/ Önem dereceleri	Önemsiz	Az önemli	Orta önemli	Önemli	Çok önemli	Ort.	Standart Sapma
Su Yetersizliği	4	0	3	1	88	4.76	0.867
Tarımsal Alet Makine Yetersizliği	13	10	14	18	41	3.67	1.456
Toprak Yetersizliği	20	8	7	15	46	3.61	1.625
Sermaye Yetersizliği	23	14	16	14	29	3.13	1.571
Bilgi Yetersizliği	32	16	16	16	16	2.67	1.499
Toplulaştırma	38	19	14	11	14	2.42	1.470
İşgücü	47	15	13	10	11	2.20	1.434
Pazarlama	53	12	9	7	15	2.16	1.531
Drenaj	42	24	17	2	11	2.13	1.316
İlaç Temini	45	23	17	8	6	2.03	1.235
Depo	49	20	13	4	10	2.02	1.330
Tohum Temini	45	26	12	10	3	1.96	1.142
Gübre Temini	49	22	12	8	5	1.94	1.204

Beşinci öncelikli sorun ise, bilgi yetersizliğidir. Üretici her ne kadar yıllardır tarımsal üretim yapsa da, yeni ürünlerin üretiminde yeni bilgilere gereksinim duyacaktır. Üreticinin bunu sorun olarak görmesi ve son sıralarda görmemesi, üreticilerin yayım çalışmalarına katılacaklarının bir göstergesi olabilir.

Tarımsal ürün deseni ve beklenen değişim

Ovada pamuğun ana ürün olarak ekileceği, hem anket sonuçlarına hem de yapılan sözlü görüşmelere dayanarak söylenebilir. Suruç üreticisinin pamuk tarımını biliyor olması, bu konuda ana etken olabilecektir. Alan araştırmasında üreticilere ovaya su verilmesi sonrası pamuk ekip ekmeyecekleri sorusu

yöneltilmiştir. Üreticilerin %80.2'si su geldikten sonra pamuk ekimi yapacaklarını, %19.8'i ise pamuk ekimi yapmayacaklarını belirtmiştir. Üreticilerin pamuk ekme konusundaki tutumlarının belirleyici değişkeni sahip olunan arazi varlığıdır. Pamuk ekme yönünde davranış sergileyen üreticilerin ortalama arazi varlığı 105.42 dekar olup, ekmeyecek olan üreticilerin arazi varlığı ise 32.05 dekardır (Çizelge 10).

Destekleme ödemeleri pamuğa daha fazla olduğu için, pamuk daha fazla üretilmek istenmektedir. Bu da su tüketiminin daha fazla olmasına neden olacak, ovaya verilen suyun kullanıcılara ulaşmasında sıkıntılar yaratabilecektir. İndekse dayalı derecelendirmede, ikinci sırada ekilmesi planlanan ürün mısırdır.

Çizelge 10. Sulama sonrası öncelikli ekilecek ürün

Sulama sonrası ekilecek ürün	1. Tercih	2. Tercih	3. Tercih	4. Tercih	5. Tercih	6. Tercih	İndeks	Derece
Pamuk	40	23	9	9	7	1	190	1
Mısır	8	45	28	5	3		217	2
Sebze/meyve	24	5	11	38	9	2	276	3
Buğday/arpa	11	9	32	21	3	13	302	4
Diğer bitkiler	2	3	9	12	54	9	407	5
Sera	4	4		4	13	64	477	6

Üreticilerin geçmiş yıllarda meyve bahçeleri ve nar ürettiği bilinen bir gerçektir. Sulu tarıma geçişle meyveciliğin tekrar gelişmesi beklenebilir. Bir endüstri bitkisi olan pamuk için, su hariç, ovada yeterli bilgi birikimi ve deneyim mevcuttur. Çünkü ovada su kaynakları azalmadan önce birçok ürünün tarımı yapılmıştır. Bu nedenle Suruç Ovası'nın Fırat Nehri ile buluşmasını halk, büyük bir özlemle beklemektedir. İkbal (2001) çalışmasında, suyun bolluğu ile ilçedeki sebze meyve açısından yaşanan bereketli yılları detaylı biçimde anlatmaktadır. Tüm çalışmaların bitmesiyle ilçede ekonomik hayatın canlanması, bölgenin ve ülkenin gıda gereksinimine ilçenin katkıda bulunması beklenmektedir.

Üreticiler ikinci ürün ekecekleri yıllarda öncelikli olarak buğday mısır ekebileceklerini dile getirmişlerdir. Ovada sebzecilik ve mısırın da ikinci sıralarda görülebileceği tahmin edilmektedir. Öncelik olarak üçüncü sırada ise pamuk-sebze/meyve tarımı görülmektedir. Pamuk ve buğdayın ekim zamanlarının birbirine uymaması pamuğun ikinci ürün olmasına çoğu zaman olanak tanımamaktadır. Ancak geç ekilen yeni çeşitler, buğdaydan sonra pamuk tarımını da olanaklı kılmaktadır. Ancak pamuğun ikinci ürün olarak ekilmesi, bilim çevrelerince çok fazla önerilmemekte, pamuğun lif kalitesinde düşüşe neden olduğu düşünülmektedir.

Örgütlenme Durumu

Tarımsal üretimde verimi arttırmanın, kaliteli ürün elde etmenin ve kırsal toplumun yaşam koşullarını yükseltmenin yollarından biri, kuşkusuz örgütlenmedir. Böylelikle hem üretici, hem de tüketicinin çıkarları korunabilir. Çünkü tarım politikalarını oluşturmak, uygulama koşullarını belirlemek ve böylece politik mekanizmaları etkileyebilmek, pazarda etkili olabilmek, modern üretim yöntemlerini kullanıp verimliliği arttırarak kırsal alanların kalkınmasını gerçekleştirmek, ancak örgütsel güçle olmaktadır (Gülçubuk ve Özer, 2007). Böylece kırsalda ekonomik ve sosyal değişimlerin daha hızlı ve sağlıklı olarak gerçekleşmesi mümkün olabilecektir.

Günümüzde hem gelişmiş, hem de gelişmekte olan ülkeler açısından önemli olan bir başka konu, bireyleri "**kendi kendine yardıma**" yönlendirmektir. Bu konu özellikle gelişmekte olan ülkelerde kamu hizmetlerinin yeterli olmaması nedeniyle daha fazla önem taşır. Kooperatifler, genellikle **üçüncü sektör** olarak adlandırılmakta ya da en azından devletin ve özel sektörün aksayan yönlerini düzeltmek amacıyla yeni bir sentez oluşturan kooperatif hareketi tekrar gündeme gelmektedir. Böylelikle kendi kendine yardım, yönetime ve sorumluluğa eşit bir biçimde katılma

niteliklerini yapısında toplayan kooperatifler güncellenmektedir (Sına ve Soyer, 1998). Yapılan bu girişim, gönüllü birleşmedir. Ancak ne yazık ki özellikle Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde bu özellikte oluşmuş üretici örgütleri yok denecek azdır. Yapılan çalışmaların çoğunluğunda, devletin

örgütlenmeyi özendirici girişimde, teşvikte bulunması önerilir. Çünkü bölgede kendi kendine yardım amacıyla bir örgütlenme ortamının oluştuğu görülememektedir. Bölgedeki aşiret yapısının da örgütlenme ortamının kendiliğinden oluşumunu olumsuz olarak etkilediği söylenebilir.

Çizelge 11. Üreticilerin örgütlenme durumu (%)

Yanıtlar	Mülkiyet Durumu				
	Mülk	Kira	Ortak	Arazi Yok	Toplam
Sulama öncesi Üye	38.5	33.3	0.0	0.0	33.3
Sulama öncesi Üye değil	61.5	66.7	100.0	100.0	66.7
Sulama sonrası Evet	43.6	33.3	40.0	0.0	39.6
Sulama sonrası Hayır	2.6	16.7	20.0	0.0	4.2
Sulama sonrası Kararsız	53.8	50.0	40.0	0.0	56.3
Toplam	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Çizelge 11'de örgütlenme durumu, mülkiyet durumu ile karşılaştırmalı incelendiğinde üreticilerin örgütlenme düzeyinin düşük olduğu görülmektedir (%33.3). Üreticiler, kuru tarım yaptıklarından dolayı herhangi bir kooperatife üye olmadıklarını dile getirmişlerdir. Arazisi mülk olanların %38.5'i bir kooperatife üyedir. Üreticilerin çoğu sulama birliği kurulursa ona üye olacağını dile getirmiştir. Başka bir kooperatif kurma ya da ortak olma düşünceleri henüz yoktur. Şanlıurfa'da şimdiye kadar birçok başarısız kooperatife rastlanması durumunun Suruç üreticilerini de olumsuz etkilediği ileri sürülebilir.

Tarımsal Yayım ve Bilgi Kaynakları

Tarım sektörünü ilgilendiren birçok kurumun olması, bir takım sorunları da beraberinde getirmektedir. En büyük sorunlardan birisi, kurumlar arası eşgüdüm sorunu ve dur tarımsal politikaların sürekli değişiyor olmasıdır.

Danışmanlık şirketine üyelik

Üreticilerin %8.3'ü bir danışmanlık şirketine üye iken, %91.7'si üye değildir. Bu durum arazi büyüklükleri ile karşılaştırıldığında, 50 da'dan fazla araziye sahip olanların şirkete üye olduğu görülmektedir. Ancak, yeterli arazisi olup da bu şirketlere üye olmayan üreticilerin sayısı oldukça fazladır. Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Hizmetlerine Destekleme Ödemesi Yapılması Hakkında Yayınlanan Tebliğ'e göre, üreticinin tarımsal yayım ve danışmanlık desteğinden yararlanması için bazı şartları sağlaması gerekmektedir. Bunlardan bazıları, örtü altında en az üç dekar alanda, bağ-bahçede en az on dekar alanda, tarla tarımında; kuruda en az yüz dekar veya yarısından fazlası kuru olmak kaydıyla kuru ve sulu toplam en az yüz dekar, suluda en az elli dekar alanda üretim yapmaktır. Üreticilerin %5.2'si bu şirketlerden memnun iken, %3.1'i ise yalnızca kağıt üzerinde var olduklarını ancak çalışmalarının olmadığını belirtmiştir.

Çizelge 12. Danışmanlık şirketine üyelik (%)

Arazi Büyüklüğü	Üye (8.3)	Üye Değil (91.7)	Toplam (100)
Arazi yok	0.0	8.0	7.3
0-50	37.5	47.7	46.9
51-100	12.5	19.3	18.8
101-200	37.5	15.9	17.7
201-300	12.5	3.4	4.2
301-500	0.0	5.7	5.2
Toplam	100.0	100.0	100.0

Ne yazık ki ülke şartlarına uygun bir tarımsal yayım politikası henüz geliştirilememiştir. Sürekli uygulama değişikliğine gidilmektedir. Danışmanlık şirketleri üzerinden yapılan yayım bazı bölgelerde kağıt üstünde kalmış, aksamalar yaşanmıştır. Üretici örgütleri ise, yayım konusunda yetersiz

kalmakta, sadece bir güç olarak varlıklarını devam ettirmektedir. Kamu yayımında ise, son yıllarda ziraat mühendisleri için kamuda istihdam yaratılmasına karşın, mühendislerin çoğuna il/ilçe müdürlüklerinde "ÇKS" işlemlerinde görevler verilmiştir. Bu nedenle mühendisler, üretici/tarla

ziyareti yapma fırsatını pek fazla bulamamışlardır. Sonuç olarak, üreticiye ulaşması gereken yayım hizmeti yetersiz kalmıştır (Öcal Kara ve ark, 2015).

İletişim araçlarından yararlanma

Üreticilerin gazete, “radyo, televizyon ve internet gibi kitle iletişim araçlarından yararlanması, kendi sosyal ortamının dışında bulunması ve daha kozmopolit olması, tarımsal faaliyetlerde daha çok modern bilgi kaynaklarını kullanımı durumuna bir gösterge olarak kabul edilebilir (Boz ve ark., 2004). Radyo ve televizyon; tarımsal yayımı desteklemekte ve tamamlamaktadır, yayıma olan talebi arttırmakta, değişime karşı olumlu tutum ve ilgi yaratmakta,

bireyleri yeniliklerden haberdar etmektedir. Tarımsal yeniliklerin kırsal kesimde yayılması sürecinde radyo ve televizyon yeniliklerden haberdar olma aşamasında etkili olmakta, bundan sonraki karar verme ve uygulama aşamalarında etkisi giderek azalmakta ve yerini kişisel iletişim kanallarına” bırakmaktadır (Rogers,1983; Yılmaz ve ark., 2009).

Tarımsal konularda üreticilerin televizyondan yararlanma durumu incelendiğinde, üreticilerin %31.3’ünün hiç tarımsal program izlemediği, %68.8’inin ise izlediği saptanmıştır. Üreticiler, yeterli deneyime sahip olduklarını ve başka il ve ilçelerde tarımsal üretim yaptıklarından dolayı tarımı bildiklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 13. Kitle iletişim araçlarından yararlanma durumu (%)

Kitle iletişim araçlarından yararlanma	Yanıtlar	Yaş Grupları			Ki-Kare (P değeri)
		20-44	45 ve +	Toplam	
Tarımsal Tv, Video, radyo	İzlemiyor	36.4	26.9	31.3	0.989 (0.220)
İzleme Durumu	İzliyor	63.6	73.1	68.8	
Brosur/ Dergi	Okumuyor	45.5	50.0	47.9	0.197 (0.406)
Okuma Durumu	Okuyor	54.5	50.0	52.1	
Toplam		100.0	100.0	100.0	

*Anlamlılık düzeyi % 5 (0.05)

Yaş gruplarına göre oransal dağılım incelendiğinde yaşı 20-44 arasında olan üreticilerin TV izleme oranı %63.6 olup buna karşın 45 ve üzeri yaştakilerin izleme oranı ise, % 73.1’dir ve genç yaş grubuna göre tarımsal programlardan daha fazla yararlandığı söylenebilir.

Çizelgeye göre üreticilerin, yazılı/basılı iletişim araçlarından yararlanma durumunun düşük olduğu, 45 ve üzeri yaştaki üreticilerin, 20-44 yaş aralığındaki gruba göre iletişim araçlarına karşı daha ilgili olduğu söylenebilir. Üreticiler kuru tarım yaptıklarından dolayı geleneksel ürünler yetiştirmektedir. Bu nedenle kitlesel iletişim araçlarına fazla ihtiyaç duymamaktadır. Sulamayla birlikte yeni ürünlerin tarımının başlamasıyla kitle iletişim araçlarına gereksinim duyulması beklenebilir. Kitlesel yayım yöntemi, aynı anda pek çok sayıdaki bireye ulaşarak bilgi aktarmayı amaçlamaktadır ve bu yöntemde, tek yönlü bir bilgi akışı vardır. Ancak diğer yayım yöntemleriyle birlikte kullanıldığında istenilen amaca ulaşılabilirliği söylenebilir.

Antalya İli Kumluca İlçesi’nde yapılan bir araştırmada, üreticilerin %63.0’ünün kitle iletişim araçlarını orta düzeyde kullandıkları; %29.0’unun neredeyse hiç radyo dinlemeyip %11.0’inin her gün dinlediği; %3.0’ünün neredeyse hiç televizyon izlemeyip %71.0’inin her gün izlediği ve

%33.0’ünün hiç gazete okumayıp %17.0’sinin her gün okuduğu saptanmıştır (Yalçın ve Boz, 2007).

Üreticilerin bilgi alma kaynakları

Tarımsal Yayım zincirinin özellikle bitki koruma dalında önemli bir halkası durumundaki tarımsal ilaç satıcıları, tarımsal üreticilere bilgi vermelerinden dolayı Tarımsal Yayım’ın kapsamına girmektedir. Üreticiler çoğu zaman ilaç satıcılarının önerilerinden yararlanmakta, onlara güvenmektedir. Daha kurumsal çalışan bayiler, birden fazla ziraat mühendisi çalıştırdığından, bu mühendisler arazi kontrollerine çıkmaktadır. Ancak işletmeler, bu süreçte bilgilendirmeden çok, kendi ilacını satma amacını gütmektedir. Bu nedenle üretici, çoğu zaman gereğinden fazla kimyasal girdi kullanmak durumunda kalabilmektedir.

Bilimsel yeterlik taşımayanların insan sağlığı ve çevre için tehlikeli kimyasal ilaçlar satmaları büyük sorunlar yaratmaktadır. Bölgede de, ilaç satıcılarının çoğu, meslek dışı kişilerden oluşmaktadır. Üreticinin tarımsal bilinç düzeyinin yükselmesi ilaç satıcılarının amaçlarından biri değildir. Tarımsal Yayım’da asıl amaç, üreticinin kendi sorunu kendisinin çözebileceği ortamı yaratabilmesidir. Ancak, kamu yayımı da bu konuda yetersiz kalmaktadır. Üreticilerin kamu yayımını ikinci sırada tercih etmesi oldukça düşündürücüdür. İl ve ilçelerde kimi zaman yoğun

bir biçimde ÇKS işlemlerinde çalışan mühendisler, üreticiyle sık aralıklara iletişim kuramadıklarından üreticilerin güvenini kazanmakta zorlanmaktadırlar. Örgüt ve üretici sisteminin birbiriyle örtüşmemesi,

yayım sorunlarını da beraberinde getirmektedir. Görüşmelerde özellikle az topraklı üreticiler bu konudaki şikâyetlerini daha çok dillendirmişlerdir.

Çizelge 14. Üreticinin tarımsal sorununu danışma önceliği

Sorununu kime danışır	1. Tercih	2. Tercih	3. Tercih	4. Tercih	5. Tercih	İndeks	Derece
İlaç satıcıları	21	43	25	5	2	212	1
Kamu yayımcıları	43	12	17	21	3	217	2
Komşu-akraba	9	27	24	34	2	281	3
Danışmanlık şirketi	9	12	25	34	16	324	4
Kendi çözer	14	2	5	2	73	406	5

Karlı ve ark (2010) tarafından yapılan araştırmada, GAP Bölgesi'nde yayım çalışmalarının yürütülmesinde en aktif aktörün il ve ilçe tarım müdürlükleri olduğu vurgulanmış, diğer kurumların çalışmalarında yayımın öncelikli hedef olmadığı ve yeterli işgöreni de olmadığı dile getirilmiştir. Çalışmada sorun analizi yapılmıştır. Buna göre, bölgede yayım çalışmalarının etkisinin düşüklüğünün temel sorundur. Bunun ana nedenleri üreticilerle yeterince görüşülememesi, yayım-araç yöntemlerinin, programların kullanım yetersizliği, eşgüdümün yetersiz olması belirlenmiştir. Yayım çalışmalarının etkisinin düşük olması sonucunda da önerilerin benimsenmemesi, motivasyon eksikliği, gelirin düşmesine ve sisteme olan güvenin azalmasına yol açmaktadır. Tüm sorunlar iç içe geçmiş olduğundan birbirini etkilemektedir.

Davranış, birey ve onun tarafından algılanan çevrenin karşılıklı etkileşimin bir işlevidir. Bu iki öge dinamik bir sistem oluşturmaktadır. Bu iki öge birbirini karşılıklı etkiler, güçlendirir,

zayıflatır, karşılıklı olarak birbirini değiştirebilir. Bu nedenle üreticinin kişiliği de, kendi çevresi içerisindeki toplumsallaşmayla biçimlenmektedir. Bir sorunu algılamasını çevresindeki toplumsal-kültürel özellikler de belirlemektedir. Bu nedenle çevre, üreticinin güvendiği bilgi kaynakları arasındadır. Her ne kadar çizelgede önem sıralamasında üçüncü sırada görülse de, birey çevresinden önemli biçimde etkilenmektedir. 2000'li yıllarda Suruç'ta kimyon tarımının iç dinamiklerle hızlı bir biçimde yayılması örneği bu durumu açıklar niteliktedir.

Tuzlanma bilgisi

Harran Ovası'nın bazı bölgelerinde, tuzlanma sorunu yaşandığı geniş çevrelerce bilinmektedir. Araştırmada bu sorunun Suruç'ta da görülme durumunun üreticiler tarafından değerlendirilmesi istenmiştir. Üreticilerin %59.4'ü tuzlanmayla ilgili bilgi sahibiyken, %40.6'sı bilgi sahibi değildir.

Çizelge 15. Tuzlanma bilgisinin öğrenim durumuna göre karşılaştırılması (%)

Eğitim seviyesi	Bilgisi var	Bilgisi yok	Toplam
Okuryazar değil	66.7	33.3	100.0
Okuryazar	50.0	50.0	100.0
İlkokul	48.8	51.2	100.0
Ortaokul	47.1	52.9	100.0
Lise	87.0	13.0	100.0
Üniversite	100.0	0.0	100.0
Toplam	59.4	40.6	100.0

Bağımsız değişken olan "Eğitim seviyesi" dikkate alınarak yapılan istatistikî anlamda farklılık analiz sonucuna göre; %5 önem seviyesinde ($p < 0.05$) eğitim seviyesine göre üreticilerin tuzlanma bilinçleri farklıdır ve bu durum istatistikî açıdan anlamlıdır sonucu çıkmıştır. Bu farklılığın lise ve üniversite eğitim seviyesi düzeyinde olan üreticilerden kaynaklandığı, bu eğitim seviyelerine sahip olan üreticilerin tuzlanma ile ilgili bilinç düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Harran Ovası'nda yapılan bir araştırmaya göre (Akış ve ark 2005), Harran Ovası ve yakın çevresindeki tuzlanma sorununun nedenleri; iklim koşulları, taban suyunun yüksek olması, toprak özellikleri, yanlış ve aşırı sulama, sulamadan artan fazla suların tahliye edilememesi, topoğrafik yapı, arazi kullanımı biçiminde sıralanmıştır. Bu benzer özellikler Suruç Ovası'nda da görülmektedir.

Her iki ovada da yağışın düşük olduğu aylarda sıcaklık ve buharlaşma yüksek seviyelerde

olmaktadır. Tarım alışkanlıkları bakımından, birbirine komşu iki ovada da sulu tarımdan önce kuru tarım yapılmakta ve aynı ürünler yetiştirilmektedir. İki ovada da kuyulardan elde edilen sular kullanılarak kısmi olarak sulu tarıma geçilmiş, organize bir geçiş olmadığı için bilinçli bir sulu tarım alışkanlığı görülmemektedir. Her iki ovada da sulama suyu Atatürk Barajı'ndan alınmaktadır. Dolayısıyla Şanlıurfa- Suruç Ovası'nda tuzlanma tehdidi altında yer almaktadır. (Sepetçioğlu ve ark, 2010). Gerekli önlemlerin alınması ile bu durum ile karşılaşma olasılığı da ortadan kalkabilecektir.

Yayım çalışması önceliği

Üreticilerden “Tarımsal yayımı sizce kim yapmalı?” sorusuna verdikleri yanıtları önem sırasına göre belirtmeleri istenmiştir. Üreticiler öncelikli olarak yayım çalışmasını kamunun

yürütmesi gerektiğini düşünmektedir. Bu önceliklere göre üreticilerin kamu yayım çalışmasına daha çok güvendiği çıkarımına ulaşılabilir. Üretici, kamunun bu hizmeti bir çıkar gözetmeden, diğer bir söylemle kar amacı gütmeyen yaptığının bilincindedir. Bölgede kurulan özel danışmanlık şirketlerinin başarısız çalışmaları, hatta kağıt üzerinde varlıkları üreticiler için olumsuz bir bakış açısına neden olmuştur. Bu şirketlerin arasında ilaç satıcıları da değerlendirilirse, onların da öncelikli amacı kar olduğundan üreticilerin sorunlarına çözüm oldukları söylenemeyebilir. Yayım çalışmasına gerek yok tercihi ise, en son sıralamadır. Çünkü üretici, var olan kuru koşullarda geleneksel tarım yaptığından yayım çalışmasına belki de fazla gereksinim duymamaktadır. Ancak gelecekte sulu tarımla ilgili sorunlar artacağından yayım çalışmasına da gereksinim duyabilecektir.

Çizelge 16. Üreticilerin yayım çalışması önceliği

Yayım çalışması önceliği	1. Tercih	2. Tercih	3. Tercih	4. Tercih	İndeks	Derece
Kamu	55	17	24	0	161	1
Üretici örgütleri	20	45	31	0	203	2
Özel şirketler	19	34	41	2	218	3
Gerek yok	2	0	0	94	378	4

Sulama eğitimine katılım

Üreticilerin sulama eğitimlerine katılma durumları incelendiğinde (Çizelge 17), %16.7'sinin köylerinde yapılan sulama eğitimine katıldığı, %83.3'ü ise katılmadığı görülmektedir. Kırsalda yaşayan üreticilerin bu eğitime katılma durumları (%21.8), kentte yaşayanlara (%9.8) göre daha fazladır. Bu eğitimler, GAP TEYAP Projesi kapsamında ya da Tarım ve Orman Bakanlığı İlçe Müdürlüğü tarafından verilmiştir. Üreticilerin %93.8'i bu tür eğitimlere gereksinimi olduğunu

düşünmektedir. Bu da ovada üreticilerin bu tür eğitimlere açık olduğunu açıkça göstermektedir.

Daphan Ovası'nda yapılan araştırmada, yatırım sonrası yapılması gereken sosyo-ekonomik ve politik yönlendirmeler hayata geçirilmemiş, çiftçi kendi haline bırakıldığı vurgulanmıştır (Demir ve ark. 2014). Benzer durumun Suruç'ta görülmemesi ve etkili sulamanın gerçekleştirilmesi için gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir.

Çizelge 17. Üreticilerin sulama eğitimine katılma durumu (%)

	Yanıtlar	Kırsal	Kent	Sayı	Toplam
Köyde sulama eğitimi yapılma durumu	Evet	21.8	9.8	16	16.7
	Hayır	78.2	90.2	80	83.3
Sulama eğitimi yapılması halinde katılma durumu	Evet	94.5	92.7	90	93.8
	Hayır	3.6	7.3	5	5.2
	Kararsız	1.8	0.0	1	1.0
Toplam		100.0	100.0	96	100.0

Sulama “tek başına önemli bir üretim arttırıcı etken olmasına karşın, tarımda kendiliğinden bir yapısal değişiklik yaratması beklenilmemelidir. Toprak denetiminden örgütlenmeye kadar geniş bir alanda alınacak önlemlerle öngörülen yapısal değişikliği gerçekleştirebilir. Sulu tarımla hedeflenen yapısal dönüşüm, bitki deseninin değişmesi, stratejik

ürünlere ayrılan alanların genişlemesi, ikinci ürünün yaygınlaştırılması, uygun ekim nöbetinin yere ve koşullara göre saptanıp uygulanmasıyla olanaklıdır. Sulama, üretim arttırıcı bir girdi olmakla birlikte, denetimsiz ve bilinçsiz kullanılması durumunda olumsuz sonuçlar yaratabilecek bir etkidir (KKA., 2011).

Sonuç ve Öneriler

Sulu tarım salt üreticinin gelirinde artış yaratmakla kalmayıp, ilçedeki ekonomik yaşamı da canlandırabilecektir. Ancak sulama, bir yandan üreticilerin gelirlerini arttırırken, bir yandan da az topraklı ya da topraksız halk ile toplumun farklı kesimleri arasındaki gelir dağılımını olumsuz yönde etkileyip, toplumsal-ekonomik farklılıkları da beraberinde getirebilecektir. Ancak kalkınma sürecine tüm grupların dahil edilmesiyle ve “insan odaklı” bir kalkınma anlayışı doğrultusunda gelir farklılıklarının da azaltılabileceği düşünülmektedir. Ne yazık ki, Türkiye’de ekonomik gelişme alanında önemli mesafeler alınmasına ve çeşitli bölgesel gelişme politikaları uygulanmasına karşın, bölgeler arasındaki toplumsal-ekonomik gelişmişlik farklılıkları günümüzde de sorun olmaya devam etmektedir. DPT tarafından yapılan ilçelerin gelişmişlik düzeyleri araştırmasına göre Şanlıurfa İlçeleri’nin sıralamaları çok gerilerde kalmıştır. Örneğin, 1990’lı yıllarda Harran Ovası’nın sulanmaya başlamasının, üreticinin, ilçenin ve bölgenin kalkınmasına ekonomik olarak katkısı olmuştur ancak toplumsal ekonomik olarak büyük gelişme gösterememiştir.

Tarımın tarım dışı sektörlerle bütünleşmesinde, gelişmesinde, yeni politikaların oluşmasında örgütlenmenin önemi giderek artmaktadır. Ancak bu durumun bölgede iç dinamiklerle oluşması varolan koşullarda zor olabilmektedir. Bu nedenle örgütlenmeyi özendirici insancıl yaklaşımlara gereksinim duyulduğu ileri sürülebilir. Örgütlenmenin temelini oluşturan dayanışma kavramı, toplumumuzda binlerce yıldır varolmasına karşın, günümüzde bireysel hareket daha ağır basmaktadır. Sulu tarımla birlikte artacak gelirin üreticiye yarar sağlaması için örgütlenme önkoşuldur. Ürünün tüketiciye gelinceye kadar birçok aracının elinde dolaşması, hem üreticiyi hem de tüketiciyi olumsuz etkilemektedir.

Türkiye’de Tarımsal Yayım’ın önemi yeteri kadar algılanamamış ve bir takım sorunları da ortaya çıkarmıştır. Çok fazla biçim değiştirdiğinden ülke ya da bölge koşullarına uygun tarımsal yayım modelleri bulunmamaktadır. Örgüt ve üretici sistemi birbirinden kopuktur. Sorunlar, genellikle bölgeler arası biraz farklılık gösterse de, ülke genelinde yaşanan sorunlar genellikle benzerdir. Tarımın en önemli işlevinin beslenme kaynağı olması ve insan tarafından ve insan için yapıyor olması ve bu nedenle de birçok anabilim dalını ilgilendiriyor olması tarımsal yayımın önemini açıkça ortaya koymaktadır. Tarımsal yayım çalışmasının odağında da insan vardır ve bu nedenle yayım çalışması, mekanik bilgi aktarma biçiminde yürütülmemeli, üretici ve yayımcı

eşdeğer görülerek, katılımcı, üreticiye seçenekler sunarak ve sonuçlarını göstererek, aklını kullanabileceği bir ortam yaratılarak sunulmalıdır. Tarımsal yayım çalışmasında ana amaçlardan biri, ilk olarak üreticinin var olan sorununu kendi kendine yardım felsefesinde çözüm ortamını yaratma, daha sonra diğer çalışmalara başlamaktır. Böylelikle üreticinin güveni de kazanılabilir. Bu nitelikte planlanan yayım çalışmalarıyla insan kaynağının geliştirilmesi, iç dinamiklerin harekete geçirilmesi ile, kırsal alanın kalkınma sürecine her alanda katkı sağlanabilir.

Suyu en çok tüketen tarım sektöründe, sulama yönetiminin üreticilerin katılımıyla yapılmasının önemi açıkça görülmektedir. Ovaya su, büyük bir yatırım sonucunda ulaşılmıştır. Sulama tesisleri, üreticilerin hizmetine onların ne ekonomik, ne de sosyal katılımı olmadan karşılıksız sunulmuştur. Bu nedenle, üreticilerin kamu malından en iyi biçimde yararlanması, ona sahip çıkması için gerekli ortamın oluşması gerekmektedir. Sulama sürecinde, ova üreticisi yalnız bırakılmamalı, katılımcı yaklaşımlarla bilgisine, deneyimine çalışmaların her aşamasında başvurulmalıdır. Kalkınma ve gelişme sürecine üretici dahil edilerek bütünleşme sağlanabilir. Üreticinin, sulama birliklerinden su talebi dışında, başka taleplerini de dile getirmesi, katılımcı yönetim yaklaşımı ile mümkün olabilir. Tüm bunların katılımcı modellerle ele alınması, yerelden merkeze doğru katılımcı toplumsal örgütlenmelerle desteklenmesi gerekmektedir.

Çıkar Çatışması Beyanı: Makale yazarları aralarında herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyan Özeti: Yazarlar makaleye eşit oranda katkı sağlamış olduklarını beyan ederler.

& Bu çalışma “Suruç Ovası Üreticilerinin Sulama Bilgilerinin Tarımsal Yayım Açısından Değerlendirilmesi” başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

Kaynaklar

- Akış, A., Kaya, B., Seferov, R. ve Başkan, H.O., 2005. Harran Ovası ve Çevresindeki Tarım Arazilerinde Tuzluluk Problemi ve Bu Probleminin İklim Özellikleriyle İlişkisi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,14: 21-38.
- Aktaş, Y., 2005. Şanlıurfa’da Aşiret Düzeni ve Tarımsal Yeniliklerin Benimsenmesi. Tarım Ekonomisi Dergisi, 11(1):33-40.

- Boz, İ., Akbay, C., Orhan, E., Candemir, S., 2004. Çiftçilerin Tarımsal Faaliyetlerde Kullandıkları Bilgi Kaynaklarının Belirlenmesi ve Tarımsal Yayım Açısından Değerlendirilmesi. Türkiye Vi. Tarım Ekonomisi Kongresi, 16-18 Eylül, Tokat
- Gülçubuk, B. Ve Özer, D., 2007. Toplum Temelli Kırsal Kalkınma İlkeleri Açısından Gap Bölgesi'nde Tarımda/Kırsal Alanda Örgütlenme. Gap V. Tarım Kongresi, 17-19 Ekim, Şanlıurfa, S.253-259
- İkbal, A. 2001. Yaşadığım Bir Suroç Vardı. Elif Matbaası, Şanlıurfa, 94s.
- İkbal, A.2009. Mazideki Suroç. Kent Işıkları Yayınevi, İstanbul, 192s.
- Karlı, B., Bilgiç, A., Boyacı, M., Atsan, T., Eren, G., Öcal Kara, F., Akın Kurt, S., 2010. "GAP Eğitim-Yayım Projesi Fizibilite Raporu". T.C. Başbakanlık GAP Bki Bşk. Şanlıurfa.
- KKA, 2011. Suroç Ovası Pompaj Sulama Projesi-Projenin Muhtemel Etkileri. Karacadağ Kalkınma Ajansı Şanlıurfa Yatırım Destek Ofisi, Şanlıurfa
- Öcal Kara, F., Işgın, T., Subaşı, H., 2015. Harran Ovasında Pamuk Tarımı Ve Tarımsal Yayım. 28 Nisan-1 Mayıs, GAP VII. Tarım Kongresi, Şanlıurfa, S.98-106.
- Robert, J., 2003. Suyun Ekonomi-Politiği. Çev. M. Duran. Ütopya Yayınevi, Ankara
- Rogers, E.M., 1983. Diffusion of Innovations (3th Ed.), New York: The Free Press.
- Sepetçioğlu, M.Y, Yenigün, K., Gerger, R, Gülağacı, R., 2010. Şanlıurfa Suroç Ovası Sulama Projesi. Journal of New World Sciences Academy 5(4) : 713-731.
- Yılmaz, H., Demircan, V., Gül, M., 2009. Üreticilerin Kimyasal Gübre Kullanımında Bilgi Kaynaklarının Belirlenmesi ve Tarımsal Yayım Açısından Değerlendirilmesi. Süleyman Demirel Üni., Ziraat Fak. Dergisi, 4(1):31-44.